

FABRYKA SŁODU VETTERÓW, nst. FABRYKA PAPIEROSÓW M. GÓRSKIEGO
przy ul. Misjonarskiej 22, nr pol. 255

a) Rozpoznanie historyczne

Zespół d. fabryki słoðu stanowił część sławnego browaru Karola Rudolfa Vettera. którego główne urządzenia znajdowały się w przebudowanym na ten cel, klasztorze poreformackim przy ul. Bernardyńskiej. Wznoszenie obiektu przy ul. Misjonarskiej rozpoczęto ok. 1846 r. ¹. Znaczącej rozbudowy zakładu dokonano w 1899 r., nadbudowując piętro nad składem słoðu i budując suszarnię słoðu - o zewnętrznej formie wieży, na planie kwadratu, zwieńczonej wysokim, cylindrycznym kominem. Zachował się projekt tej inwestycji, uwzględniający również część technologiczną - il. 1-4 ².

Widok wytwórni słoðu jeszcze w okresie prosperity, przedstawia stara pocztówka z 1906 r. - il. 4a . Niebawem jednak już w 2 dekadzie XX w. obiekt przestał spełniać dawną rolę i został zaadaptowany przez Mieczysława Górskiego na wytwórnię papierosów ³. Zachowała się z tego czasu dokumentacja pomiarowa głównego budynku (por. rzut parteru, 1918 r. - il. 5). Kres tej fabryce przyniósł kryzys 1. 20 ⁴. Od tego czasu obiekt utracił charakter wielkiego zakładu produkcyjnego. Obecnie jest opuszczony, nie użytkowany. W 1992 r. miasto (jako właściciel) podjęło wysiłki w kierunku jego sprzedaży.

b) Skrócony opis

Zespół fabryki zajmuje zach. część obszernej, trapezoidalnej działki, dostępnej od ul. Misjonarskiej i od ul. Kąpielowej. Obiekt jest usytuowany vis a vis klasztoru pomisjonarskiego, obok Seminarium Duchownego. Ogrodzony zrujnowanym płotem z metalowej siatki. Przy granicach działki występują wysokie drzewa, dziedziniec wyłożono trylinką. Główny obiekt fabryczny usytuowany jest przy pd. granicy parceli. Wzniesiony z cegły i otynkowany. Na planie prostokąta, trój - i czterokondygnacyjny, przykryty dachem dwuspadowym (blachą). Pod względem architektonicznym dzieli się na dwa człony wsch. i zach., do którego od pn. dostawiona jest wysoka wieża z kominem. Styl dekoracji architektonicznych podobny : ramowa, z lizenowymi akcentami pionowymi i gzymsami działowymi oraz w zach. części - profilowanym koronującym ; we wsch. - gładkim pasowym fryzem koronującym. Otwory przekryte odcinkowo, w części wsch. - z zaakcentowanymi nadprożami, w większości zamurowane. Wieża również artykułowana dekoracją ramową, rozdzielona w połowie wysokości kostkowym gzymsem kordonowym, zwieńczona oprofilowaną gładką attyką (gzyms pendant opisanego) z datą " 1899 " . Elewacja pn. przepruta otworami okiennymi, usytuowanymi na dwóch osiach, okna przekryte odcinkowo, z

dekoracyjnymi nadprożami i podokiennikami, wypełnione wielokwaterowymi ramiakami metalowymi. Całość zwieńczona kominem o dekoracyjnej nastawie, oprofilowanej u nasady i ozdobiony gzymsem konsolowym. We wschodniej części zespołu, znajduje się budynek dwukondygnacyjny, przykryty dwuspadem (eternit), przylegający do głównego - ścianą szczytową. Tylko jego człon pn. posiada skromną ramową dekorację architektoniczną i odcinkowo przekryte okna. Pomędzy opisanymi obiektami usytuowano wtórną rozległą, parterową przybudówkę. Zabudowa występująca przy pn. granicy nieruchomości murowana, parterowa, płytka. W obrębie wnętrza - brak szczegółów do odnotowania ; większość niedostępna.

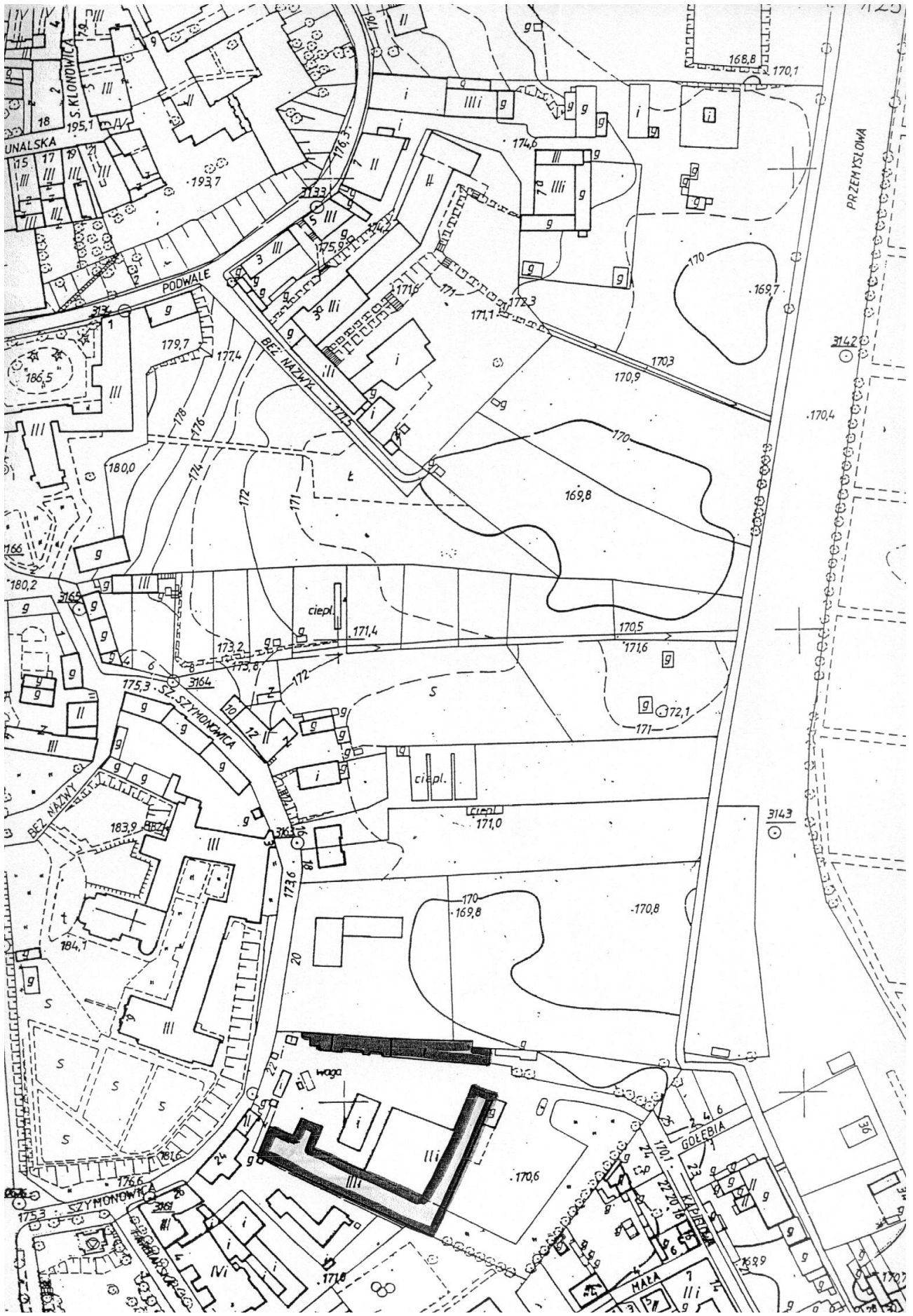
c) Stan zachowania i wskazanie głównych wartości

Stan techniczny zachowania obiektów zespołu jest b. zły. Pomimo to, w dużym stopniu utrzymały one pierwotne cechy stylowe. Wydaje się jak najbardziej celowe, wpisanie zespołu do Rejestru Zabytków i przywrócenie mu dawnej świetności w zakresie architektury zewnętrznej.

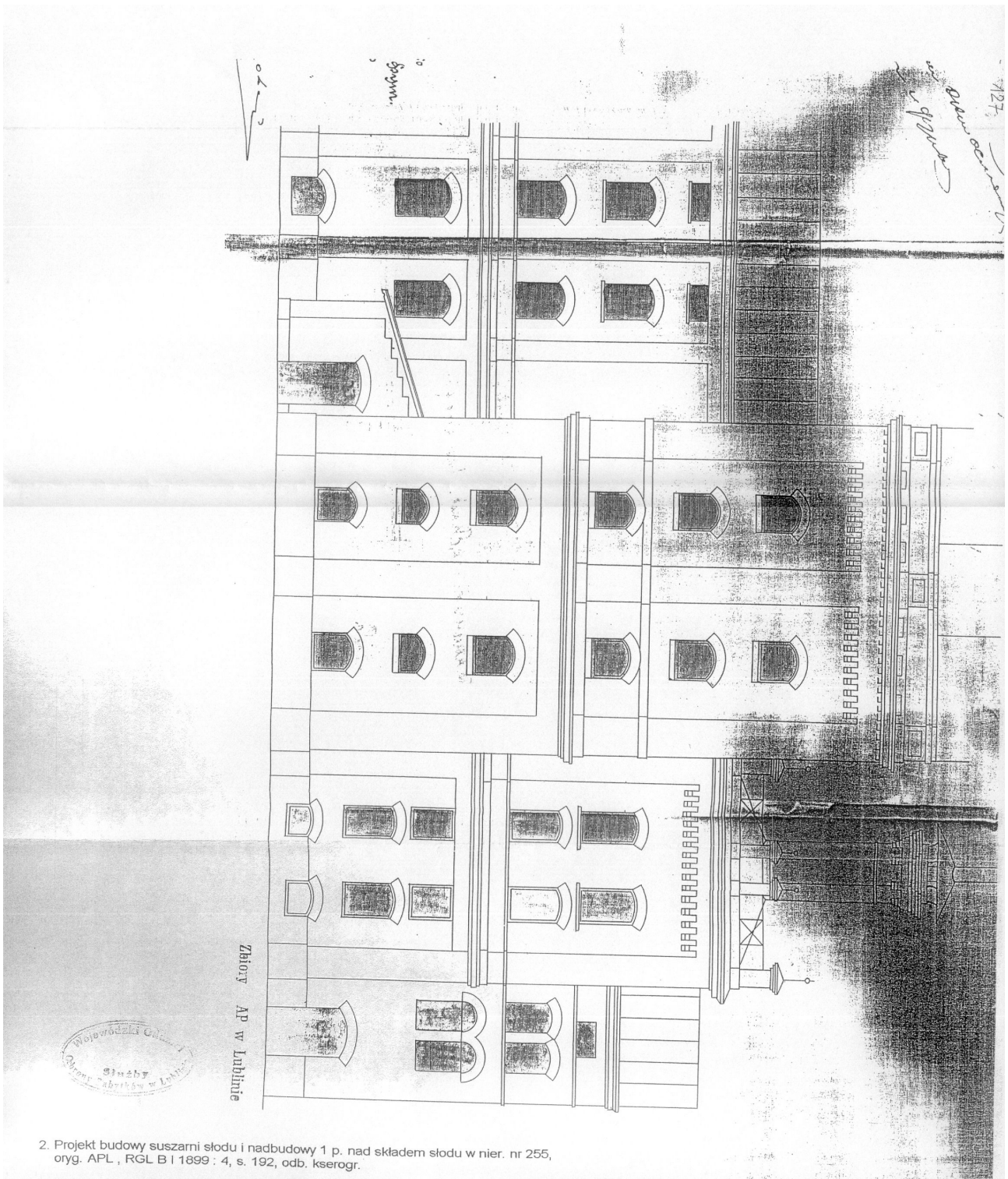
Grażyna Michalska

PRZYPISY:

1. "Wykaz zakładów przemysłowych na terenie Lublina", 1920 r., oryg. APL , UWL, Wydz. Przem., sygn. 647.
2. "Projekt budowy suszarni siodu i nadbudowy 1 p. nad składem siodu w nier. 255, ul. Misjonarska", oryg. APL, RGL B I, 1899 : 4, odb. kserogr.
3. Pozwolenie na przekształcenie fabryki papierosów, 1918 r., oryg. APL, A m L 1915 - 1918, sygn. 208, odb. kserogr.
4. "Wykaz zakładów przemysłowych", op. cit.

1927
Opracowanie
S. G. G.

1:20
S. G. G.

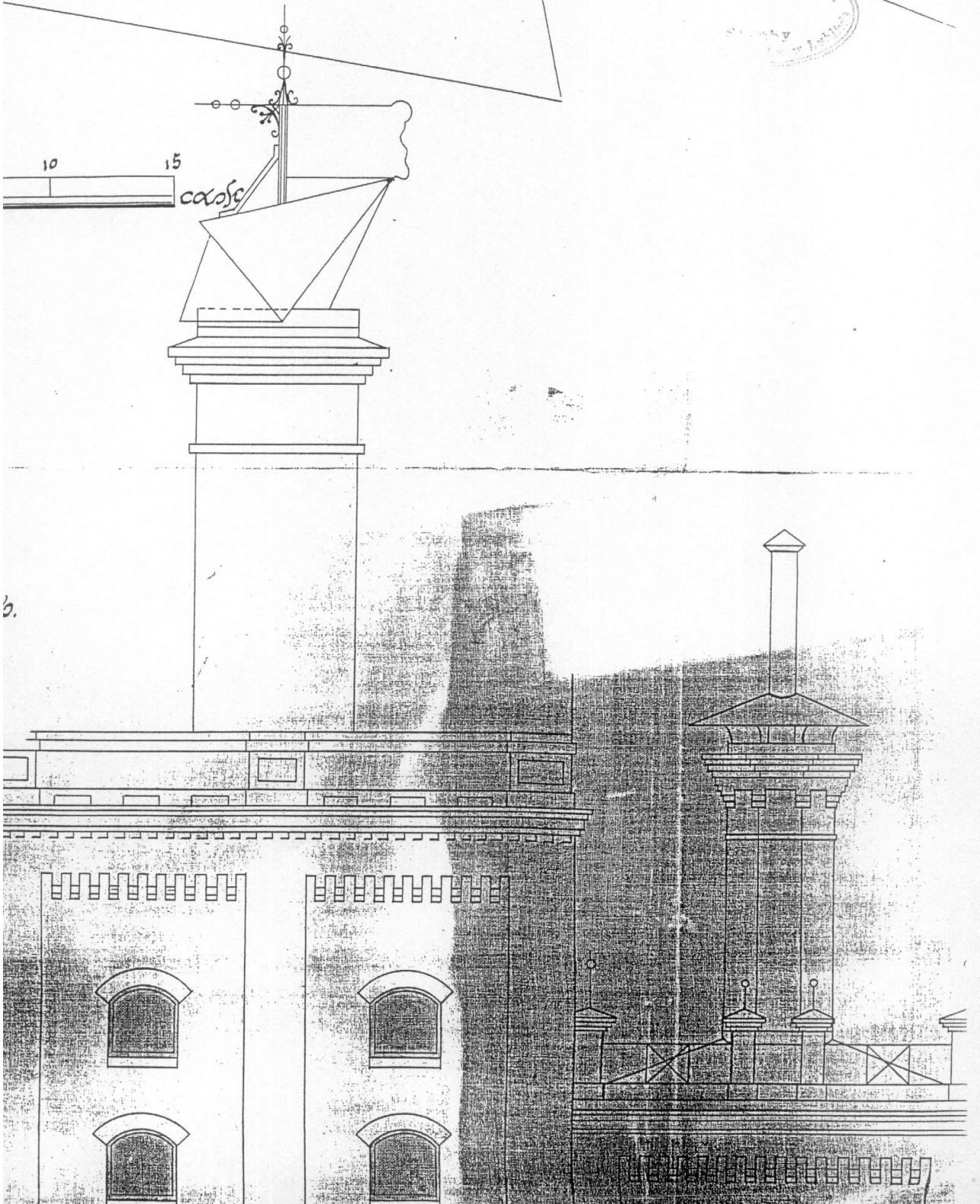
Zbiory
AP w Lublinie

2. Projekt budowy suszarni słoju i nadbudowy 1 p. nad składem słoju w nier. nr 255, oryg. APL, RGL B I 1899 : 4, s. 192, odb. kserogr.

3. Projekt budowy suszarni siodu i nadbudowy 1 p. nad skladem siodu w nier. nr 255,
oryg. APL, RGL B I 1899 : 4, s. 192, odb. kserogr.

Горный завод

4. Projekt budowy suszarni słoju i nadbudowy 1 p. nad składem słoju w nier. nr 255, org. APL, RGL B I 1899: 4, s. 192, odb. kserogr.

Денис

из не выгораемых

Всего 9-го августа

и его проектировал Искусство

В. Кукров

Разрез по А-Б

иной каменной кладки втроем в каменном по обрешетке, утварь в каменном Люблинском каменном от том, чтобы крыша пометовый френзанд и слабрана для каменным френзандом.

г. Люблин 1-го августа 1899 г.

порт

Искусство, Составил Искусство

и ка Искусство

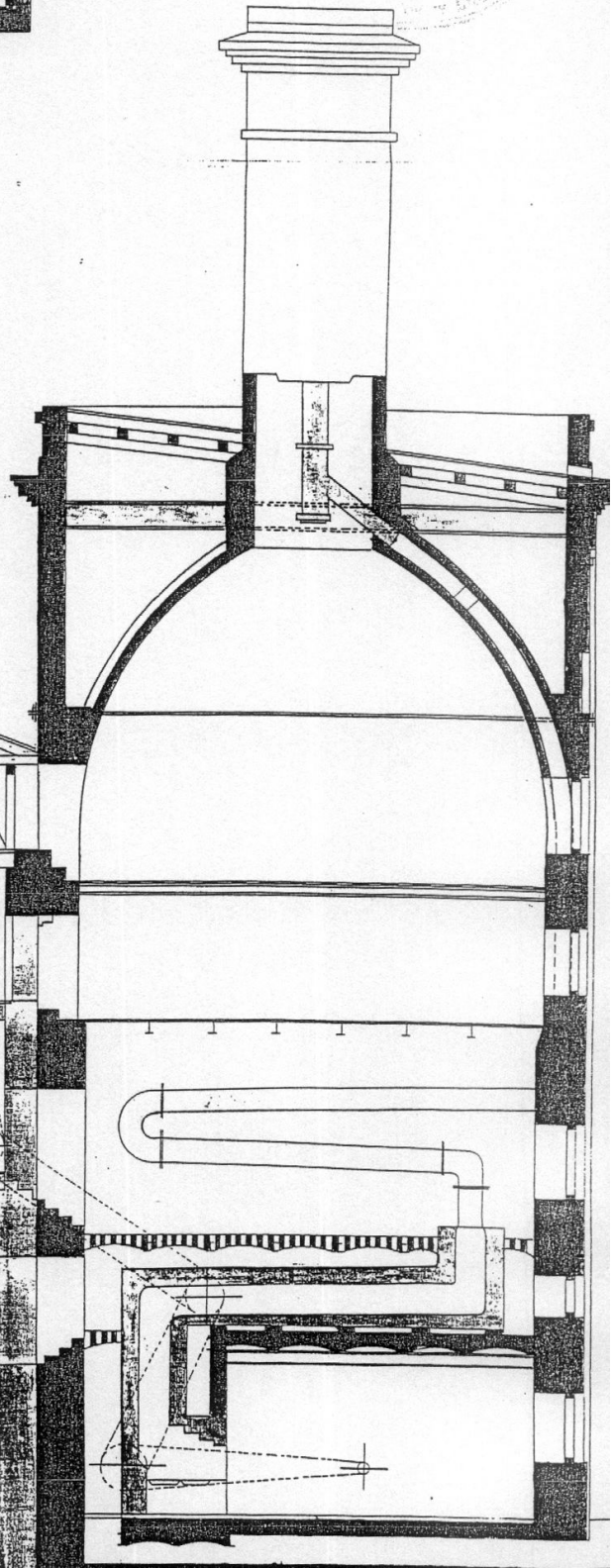
Искусство Искусство

Искусство Архитектор

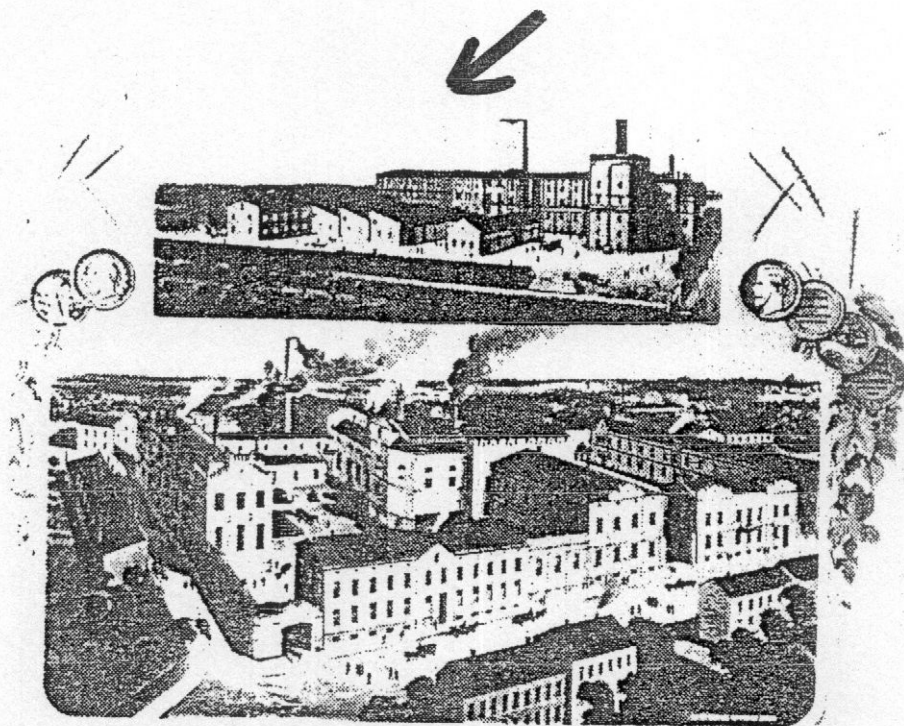
Искусство Искусство Искусство

Искусство Искусство

Искусство Искусство

Завод АР в Люблине

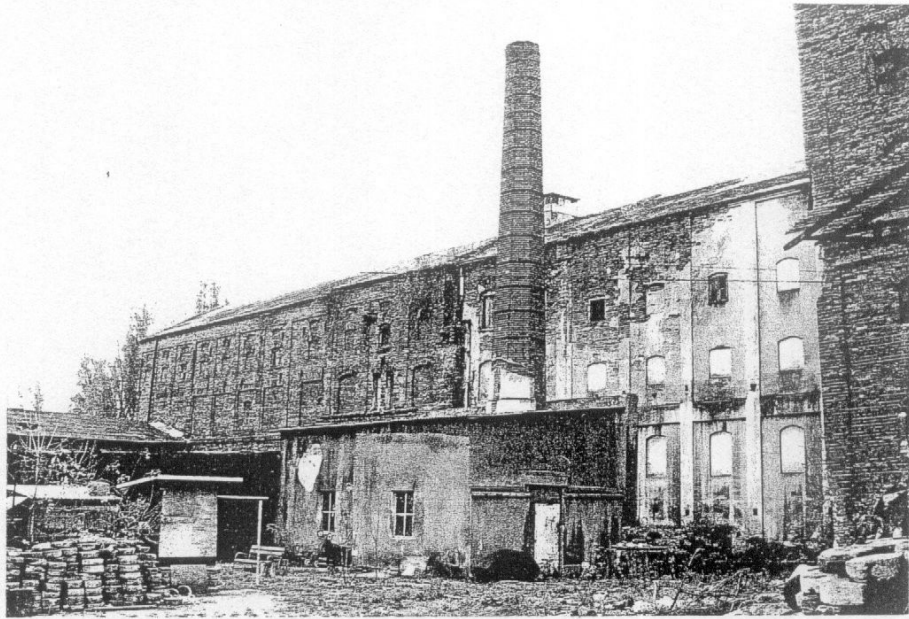

Browar Parowy, Dystylarnia i Fabryka Słodu Karola i Rudolfa Vetterów,
widokówka z 1906 roku

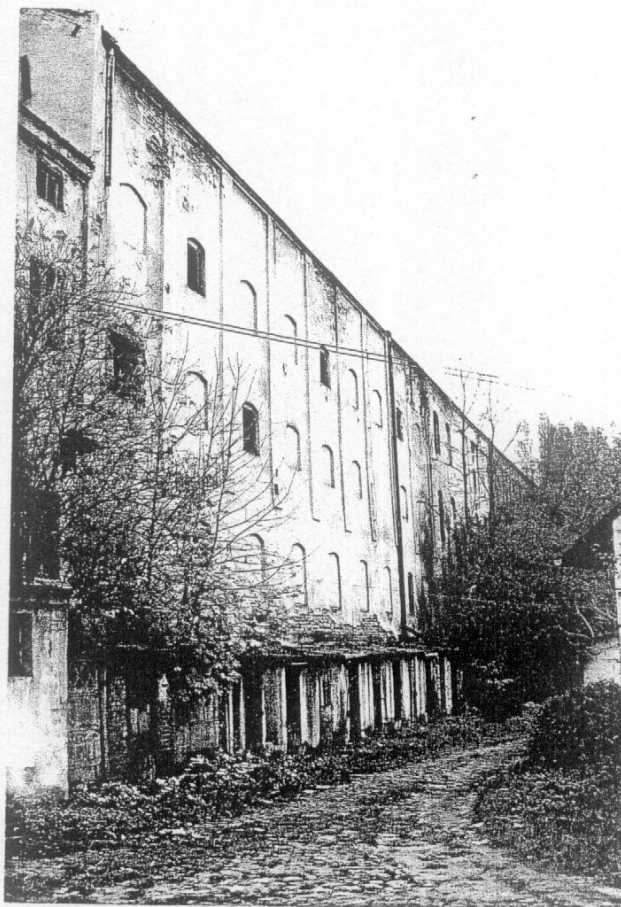
4a. Fabryka słodu i browar Vetterów, pocztówka,
1906r. odb. kserogr.

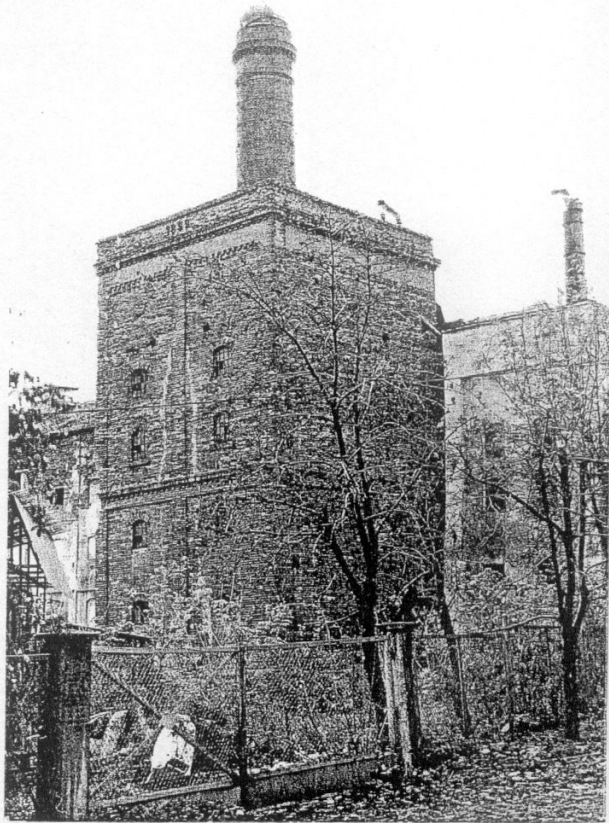
6. D. fabryka słodu Vetterów, widok na główny budynek od pn. - zach.,
fot. J. Studziński, 1995 r., w pos. PSOZ Lublin.

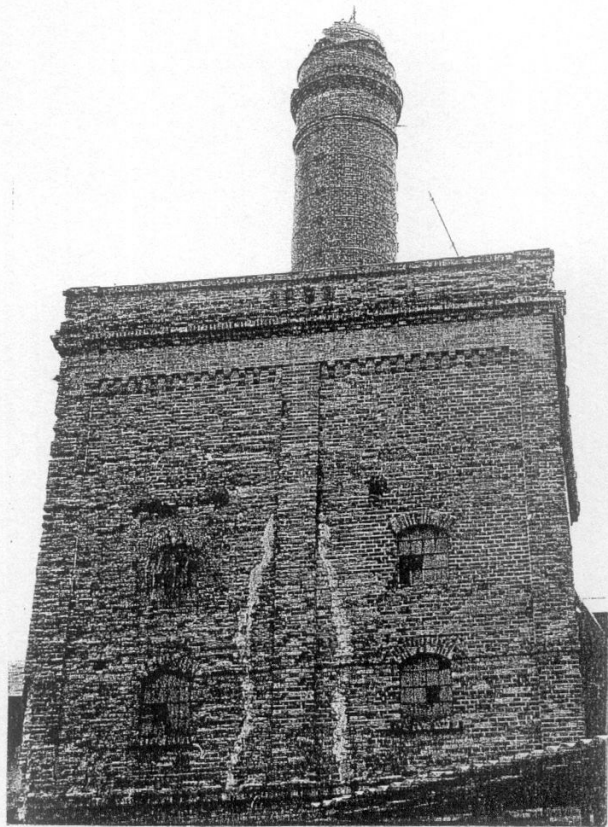
7. D. fabryka słodu Vetterów, widok na główny budynek od zach.,
fot. J. Studziński, 1995 r. neg. w pos. PSOZ Lublin.

8. D. fabryka słodu Vetterów, budynek wsch., widok od zach.,
fot. J. Studziński, 1995 r. neg. w pos. PSOZ Lublin.

9. D. fabryka słodu Vetterow, wieża - d. suszarnia słodu, widok od pn. - zach.,
fot J. Studziński, 1995 r. neg. w pos. PSOZ Lublin.

10. D. fabryka słodu Vetterow, wieża - d. suszarnia słodu, zwierczenie elewacji zach.,
fot .I. Studziński. 1995 r. neg. w pos. PSOZ Lublin